

ЦРАСВх. № 504/16.11.2018г.

РЕЦЕНЗИЯ

на дисертационен труд на тема:

"Ефективност на използваните средства и методи за физическа подготовка на баскетболисти в процеса на учебно-тренировъчните занимания във ВУ",

за присъждане на образователната и научна степен **"Доктор"**

в област на висшето образование **7. "Здравеопазване и спорт"**,
професионално направление: **7.6. Спорт**,
докторска програма **„Теория и методология на спортната наука“**,

на докторанта към катедра **"Баскетбол, волейбол, хандбал"**
на **НСА „Васил Левски“ (София)**

Бауыржан Зауренбекович Зауренбеков

Научен ръководител: **доц. Цанко Цанков, доктор**

Бауыржан Зауренбеков завършва Казахската академия за спорт и туризъм със специалност физическа култура и спорт и спортна специализация – баскетбол.

Същият е ст. преподавател в катедра «Спортни игри» в тази академия.

През 2015 г. Бауыржан Зауренбеков се записва в докторска степен на обучение в НСА «В. Левски» (София), а през 2018 г. е отчислен с право на защита (ЗП – 908/14.05.2018 г.).

Представеният за рецензиране дисертационен труд е разработен на 167 стр., в т.ч. 21 таблици, 18 фигури, библиографска справка и 3 приложения.

В структурно отношение дисертационният труд отговаря на изискванията за подобен род научни разработки и има завършен вид.

В теоретичната част, на базата на достатъчен брой проучени литературни източници (177), са разкрити основните насоки на спортната подготовка на баскетболистите и тяхното приложение в условията на висшите учебни заведения, разработени са основите на управлението на физическата подготовка, описани са факторите, които влияят върху нейната ефективност при баскетболисти в процеса на учебно-тренировъчните занимания, както и влиянието на физическата върху технико-тактическата подготвеност на студенти-баскетболисти. Важно място тук заема проблемът за физиологичните резерви на организма на 17-19-годишни баскетболисти и тяхното влияние върху спортната работоспособност.

На тази база докторантът успешно извежда своята работна хипотеза.

Методиката на изследването е разработена на много добро ниво. Предметът на изследване - учебно-тренировъчната и състезателна дейност на баскетболистите в периода на обучението им във висшите училища, както и целта на изследването, насочена към оптимизиране на спортната подготовка на студенти-баскетболисти, обуславят високата научно-приложна стойност на настоящата разработка.

Приложени са подходящи методи на изследване (изучаване и теоретичен анализ на научно-методическата литература, спортно-педагогическо наблюдение, спортно-педагогически експеримент, спортно-педагогическо тестиране, изследване на състезателната дейност и пулсометрия). С висока практическа стойност е проведеният спортно-педагогическият експеримент за проверка ефективността на разработената методика за специална физическа подготовка, който е коректно организиран и проведен. Използваната за контрол тестова батерия включва 10 показателя, отговарящи на изискванията на спортната статистика.

За нуждите на спортно-педагогическия експеримент са разработени три комплекса за скоростно-силова подготовка и е предложена методика за тренировка, насочена основно към развиване на скоростно-силовите качества, т.е. към развиване на алактатните анаеробни възможности на студенти-баскетболисти от експерименталната група.

При обработката на резултатите от проведените изследвания са използвани адекватни математико-статистически методи (алтернативен, вариационен, корелационен и дисперсионен анализи). За определяне на индивидуалната състезателна ефективност е изчислен т.нар. коефициент на полезно действие (КПД).

Контингентът на изследване е твърде представителен – 80 състезатели по баскетбол, между които занимаващи се в детско-юношески школи, студенти от КазАСТа и състезатели от представителния отбор на Казахстан.

Анализът на резултатите, е направен професионално и има висока доказателствена стойност.

Първата насока на анализа позволява да бъде разкрито нивото на физическата подготвеност на студенти-баскетболисти и неговата динамика в рамките на годишния макроцикъл, под влияние на разработените и приложени специални упражнения със скоростно-силова насоченост. Доказана е високата ефективност на използваните комплекси от упражнения и тяхното влияние върху скоростно-силова подготовка и състезателната реализация на студентите-баскетболисти от експерименталната група, в сравнителен план с тези от контролната група, в течение на годишния цикъл на подготовка.

Една от важните задачи на изследването е свързана с оценката на влиянието на тренировъчните натоварвания върху нивото на развитие на специалната издръжливост на баскетболистите, в зависимост от специфичните изисквания на техния игрови пост. Направеният анализ позволява на докторанта да заключи, че специалната издръжливост играе много важна роля за общата резултатност на отборите, в частност - върху показателите на отделния играч, и в много голяма степен зависи от неговото амплоа.

За решаване на целта и задачите на изследването е разкрита ефективността на прилаганите тренировъчни натоварвания, с различна функционална интензивност, върху точността на стрелбата в коша на студенти-баскетболисти. Авторът доказва, че за формиране на силни корелационни взаимозависимости между компонентите на двигателния навик за постигане на точност при стрелбата в

коша, е необходимо да бъдат увеличени сроковете за организиране на минимум още 6 микроцикла, а за неговото устойчиво поддържане и развитие - дълговременна адаптация (не по-малка от 3 месеца). Проведеният в тази връзка спортно-педагогически експеримент включва изпълнение на стрелба в кошa след специфични тренировъчни натоварвания с висока интензивност и продължителност между 2 и 5 мин. Определянето на разстоянието до целта е подчинено на стремежа за стабилизиране на кинематичните параметри на стрелбата.

Сравнителният анализ на резултатите от проведените наблюдения и регистриране на игровите действия при официални състезания (по време на проведената в Казахстан Универсиада) и по време на учебно-тренировъчни занимания позволява да бъдат установени особеностите на индивидуалната и колективна игрова дейност на баскетболистите и на тази база да бъдат предложени механизми за повишаване на тяхната състезателна ефективност.

В **обобщение**, рецензираният дисертационен труд на Бауыржан Зауренбеков притежава редица достойнства, които имат приносен характер. В най-общ вид те се отнасят до следното:

1. Извършено е сериозно теоретично проучване на проблемите, засягащи основните насоки на спортната подготовка на баскетболистите и тяхното приложение в условията на висшите училища.

2. Проведен е коректен спортно-педагогически експеримент, доказващ високата ефективност на използваните комплекси от упражнения и тяхното влияние върху скоростно-силова подготовка и състезателната реализация на студенти-баскетболисти в течение на годишния цикъл на подготовка.

3. Направена е оценка на влиянието на тренировъчните натоварвания върху нивото на развитие на специалната издръжливост на баскетболистите, съобразно специфичните изисквания на съответния игрови пост.

4. Разкрито е влиянието на експериментално прилагани тренировъчни натоварвания, с различна функционална интензивност, върху точността на стрелбата в кошa на студенти-баскетболисти.

5. Установени са особеностите на индивидуалната и колективна игрова дейност на баскетболистите и на тази база са предложени механизми за повишаване на тяхната състезателна ефективност.

В дисертационния труд са допуснати някои дребни грешки и неточности, като например:

- липсата на информация за стойността (в точки) на негативните игрови действия, които участват при изчислението на коефициента на полезно действие (КПД) – табл. 2;
- стара, не актуална схема на баскетболното игрище, представено на фиг. 2.

Моля при защитата докторантът да даде малко повече информация за методиката (обичайната), по която е работила контролната група.

Дисертационният труд е написан на добър език и стил и е добре онагледен. Изводите и препоръките естествено произтичат от анализа на резултатите.

По време на обучението не са регистрирани административни нарушения. Докторантът е покрил успешно необходимите образователни изисквания.

Авторефератът пълно и точно предава съдържанието на дисертационния труд.

В унисон с изискванията са представени 3 научни публикации, които са свързани с разработвания проблем.

Заключение:

Считам, че е извършена достатъчна по обем научно-изследователска работа, която има приносен характер и безусловно ще обогати спортната теория и практика в областта както на физическото възпитание и спорта във висшите училища, така и на баскетболната игра. Дисертационният труд напълно отговаря на изискванията на

ЗРАС в Република България и на Правилника на НСА "Васил Левски" за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности.

На основата на всичко посочено по-горе, считам, че има достатъчно научни аргументи да дам своя положителен вот за присъждане на **Бауыржан Зауренбекович Зауренбеков** на образователната и научна степен "**Доктор**" в област на висшето образование **7. "Здравеопазване и спорт"**, професионално направление **7.6. Спорт**, докторска програма **„Теория и методология на спортната наука“**.

17.09.2018 г.

София

Рецензент:.....

(**проф. Р. Църова, доктор**)